

Tisková zpráva

Názory veřejnosti na usazování cizinců v ČR – březen 2018

- ⊙ Více než jedna třetina (35 %) českých občanů soudí, že v České republice žije příliš mnoho cizinců. Že je cizinců u nás přiměřeně, si myslí mírná nadpoloviční většina (53 %).
- ⊙ Více než tři čtvrtiny respondentů (78 %) uvedly, že cizinci by měli mít možnost pobývat v České republice jen za určitých podmínek.
- ⊙ Jako nejpříjemnější důvody pro přijímání cizinců k pobytu v České republice se ukazují být studium a praxe (80 % *rozhodně + spíše souhlasí*) a sloučení rodiny (64 %).
- ⊙ Jako nejméně přijatelný důvod se respondentům jevílo to, že se v naší zemi cizincům prostě líbí a chtějí tady žít.

Zpracoval:

Tomáš Krajňák

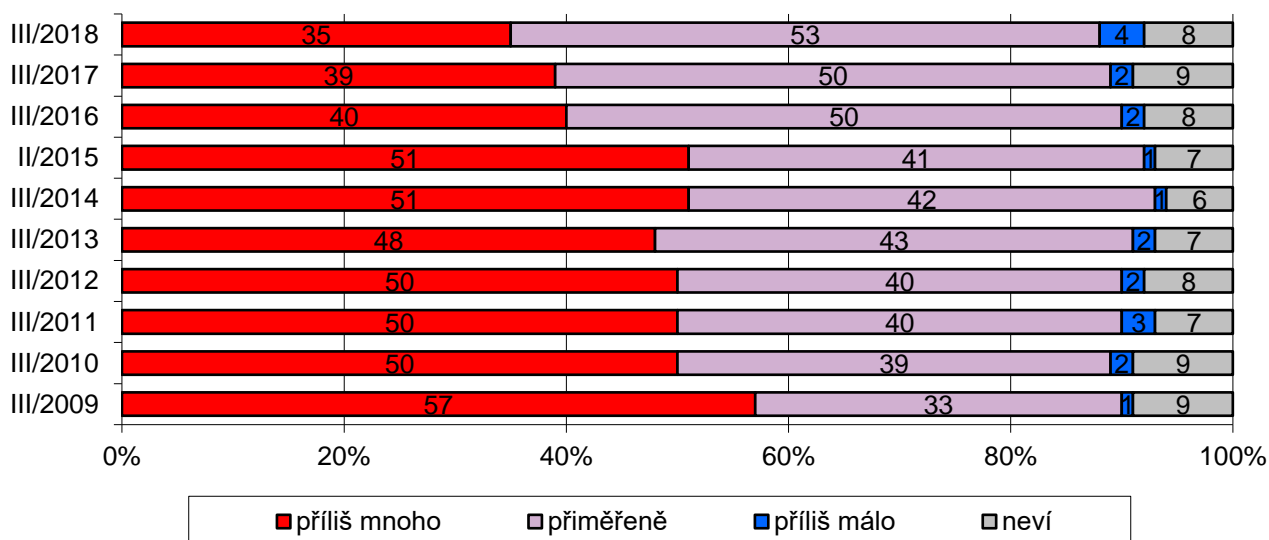
Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.

Tel.: 210 310 585; e-mail: tomas.krajnak@soc.cas.cz

V březnu 2018 Centrum pro výzkum veřejného mínění Sociologického ústavu AV ČR v rámci svého pravidelného šetření zkoumalo názory české veřejnosti na cizince dlouhodobě či trvale žijící v České republice. Konkrétně byly zjišťovány názory na množství cizinců žijících v ČR, na to, zda by měl být cizincům umožněn dlouhodobý pobyt v ČR, za jakých podmínek, zda a jak moc by se cizinci měli přizpůsobit našim životním zvyklostem.

Graf 1: Názory na množství cizinců žijících v ČR¹

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 3. – 15. 3. 2018, 1061 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

¹ Znění otázky: „Domníváte se, že v současné době žije cizinců na území České republiky“ Varianty odpovědí: příliš mnoho, přiměřeně, příliš málo.

Jak ukazují výsledky zachycené v grafu 1, více než třetina (35 %) českých občanů soudí, že v ČR žije *příliš mnoho* cizinců. Že je cizinců u nás *přiměřeně*, si myslí mírná nadpoloviční většina veřejnosti (53 %) a jen minimum lidí (4 %) se domnívá, že u nás pobývá *příliš málo* cizinců. Celkem 8 % dotázaných neumělo na tuto otázku odpovědět a zvolilo raději odpověď *nevím*.

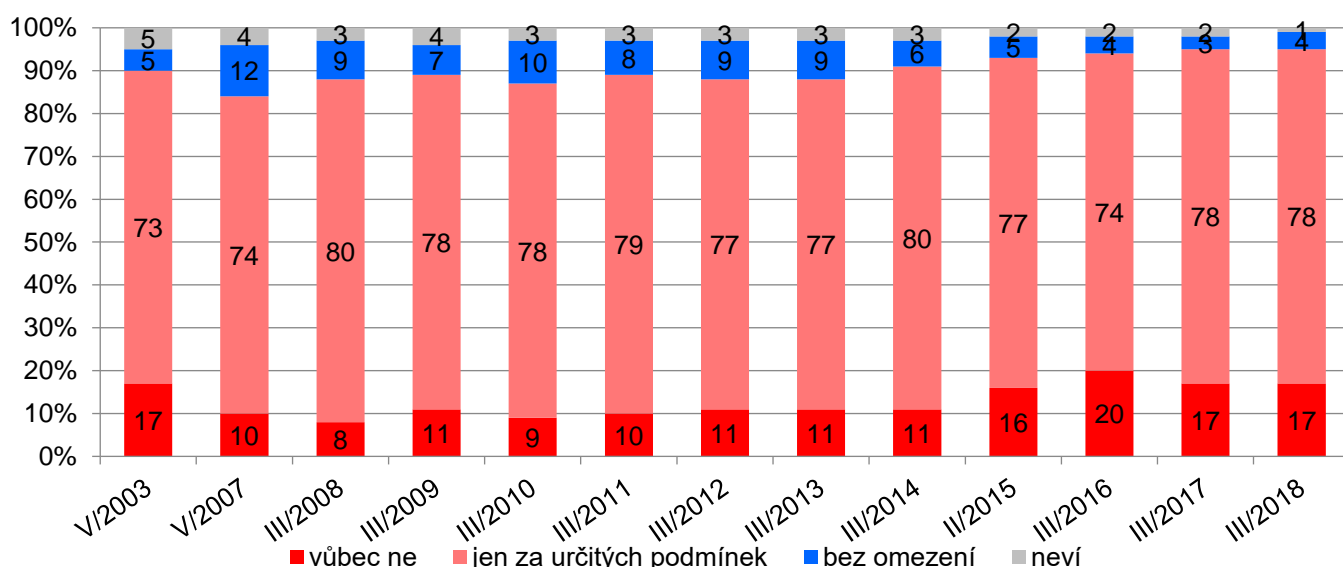
Názory veřejnosti na množství cizinců žijících v ČR byly v letech 2010 až 2015 poměrně stabilní, když jejich množství označovala za příliš velké vždy přibližně polovina dotázaných. V předloňském a loňském výzkumu však došlo u tohoto podílu k významnému propadu (o 11 procentních bodů, resp. o 12 procentních bodů) a v české populaci naopak převážilo přesvědčení, že množství cizinců žijících v naší zemi je v současnosti přiměřené. Aktuální šetření potvrdilo vývojový trend z předchozích dvou let, ale i dlouhodobý vývoj, jenž byl přerušen nástupem tzv. migrační krize, kdy klesá podíl osob, které se domnívají, že v ČR žije cizinců příliš mnoho a roste podíl těch, kterým tento stav připadá přiměřený. K roku 2018 je o přiměřenosti množství cizinců žijících v ČR přesvědčeno nejvíce lidí od roku 2009, kdy byla tato otázka do našeho výzkumu zařazena poprvé.

Podrobnější analýza ukázala některé sociodemografické rozdíly v názorech na množství cizinců pobývajících v ČR:

Lidé deklarující dobrou životní úroveň, pozitivně hodnotící ekonomickou situaci, hlásající spokojenost se životem, dotázaní s maturitou nebo vysokoškolským vzděláním a respondenti, kteří se sami na škále politické orientace přiřadili k pravici, se o něco častěji kloní k možnosti „přiměřeně“. Z hlediska politických preferencí se tento názor častěji objevil u potenciálních voličů TOP 09 či ODS. Možnost „příliš mnoho“ relativně častěji uváděli lidé deklarující špatnou životní úroveň vlastní domácnosti, hlásající nespokojenost se životem, dotázaní se středním vzděláním bez maturity nebo vyučení, dále lidé, kteří považují současnou ekonomickou situaci ČR za špatnou, přesvědčení nevoliči či respondenti řadící se na škále politické orientace k levici. Z hlediska politických preferencí se zároveň tento názor častěji objevil u potenciálních voličů SPD, což se stran v Poslanecké sněmovně týče.

Ve výzkumu jsme se dále zajímali o to, zda má respondent nějaké přátele nebo známé mezi cizinci, kteří dlouhodobě pobývají v ČR.² Přátele nebo známé mezi cizinci má 38 % českých občanů starších 15 let. Dotázaní, kteří mají mezi cizinci žijícími v ČR své přátele, častěji uváděli, že cizinců žijících v ČR je přiměřeně. Naopak ti, kteří uvedli, že nemají mezi přáteli cizince pobývající v ČR, byli častěji přesvědčeni, že cizinců je na území ČR příliš mnoho.

Graf 2: Dlouhodobý pobyt cizinců v ČR³ (%)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 3. – 15. 3. 2018, 1061 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

² Znění otázky: „Máte přátele nebo známé mezi cizinci, kteří dlouhodobě pobývají v ČR? Ano, ne.“

³ Znění otázky: „Cizinci by podle Vás v ČR:“ Varianty odpovědí: neměli mít vůbec možnost dlouhodobě pobývat, měli mít možnost dlouhodobě pobývat jen za určitých podmínek, měli mít možnost pobývat bez omezení.

Další zjišťovanou věcí bylo, zda by cizinci vůbec měli mít možnost dlouhodobě pobývat na území ČR (viz graf 2). Z nabízených odpovědí více než tři čtvrtiny respondentů (78 %) vybraly možnost *jen za určitých podmínek*. Pouze 4 % českých občanů zastávají názor, že cizinci by na území ČR měli mít možnost pobývat *bez omezení*. Necelá pětina českých občanů (17 %) naopak uvedla, že by cizincům nemělo být *vůbec* umožněno dlouhodobě u nás pobývat.

Názory veřejnosti na tuto otázku byly dlouhodobě poměrně stabilní a v období let 2008 až 2014 se nijak významně neměnily. Od roku 2015 ovšem zaznamenáváme nárůst podílu respondentů, podle kterých by cizinci vůbec neměli mít možnost dlouhodobě pobývat na území ČR, a to zejména na úkor kategorie „bez omezení“, která se mezi lety 2007 až 2013 držela kolem 10 %, ovšem od roku 2014 vyjadřuje tento názor okolo 5 % dotazovaných.

Názor, že by pobyt cizinců na území ČR vůbec neměl být povolen, zastávají častěji lidé označující svoji životní úroveň jako špatnou, hlásající nespokojenost se životem, hodnotící současnou ekonomickou situaci ČR jako špatnou, přesvědčení nevolíci a respondenti, kteří by ve volbách chtěli ze stran přítomných v Poslanecké sněmovně podpořit SPD. Častěji se tento názor objevoval také mezi lidmi, kteří mezi cizinci nemají žádné přátele či známé.

Podíl zastánců názoru, že cizinci by měli mít možnost pobývat na území ČR zcela bez omezení, byl velmi nízký napříč prakticky všemi skupinami obyvatel, ovšem lidé, kteří hodnotí současnou ekonomickou situaci ČR jako velmi dobrou, kteří mezi cizinci žijícími dlouhodobě v ČR mají přátele či známé, věková kategorie do 29 let a lidé na pozici vedoucích zaměstnanců, přeci jen vykazují v tomto názoru statisticky významněji vyšší podíl oproti ostatním skupinám.

Dále byla všem respondentům položena otázka, zda by mělo být umožněno usadit se v ČR každému, kdo o to projeví zájem (viz tabulku 1). Téměř dvě třetiny (65 %) občanů s tímto nesouhlasí, z toho 28 % *rozhodně nesouhlasí* a dalších 37 % *spíše nesouhlasí*. Naopak souhlas vyjádřilo 30 % dotázaných obyvatel, v tom pouze 2 % *rozhodně* a 28 % *spíše*.

V porovnání s předcházejícím šetřením, které proběhlo v březnu loňského roku, došlo k nárůstu (o 4 procentní body) podílu dotázaných, kteří souhlasí s tím, aby každému, kdo má v úmyslu přijít a žít v ČR, to bylo umožněno. U nesouhlasících nepozorujeme statisticky významnou změnu oproti předchozímu roku.

Tabulka 1: Umožnit trvalé usazování (%)⁴

	2/05	3/08	3/09	3/10	3/11	3/12	3/13	3/14	2/15	3/16	3/17	3/18
rozhodně ano	3	6	5	5	6	6	5	4	4	2	3	2
spíše ano	25	36	29	36	34	31	31	30	23	15	23	28
spíše ne	43	34	39	36	38	39	40	36	35	42	39	37
rozhodně ne	22	17	21	17	16	18	19	26	32	36	28	28
neví	7	7	6	6	6	6	5	4	6	5	7	5
ano/ne	28/65	42/51	34/60	41/53	40/54	37/57	36/59	34/62	27/67	17/78	26/67	30/65

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 3. – 15. 3. 2018, 1061 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Častěji než ostatní vyjádřili rozhodný nesouhlas s umožněním neomezeného pobytu cizinců lidé se špatnou životní úrovní, hlásající nespokojenost se svým životem, hodnotící současnou ekonomickou situaci ČR jako špatnou a potenciální volíci SPD. Tuto odpověď také častěji volili lidé, kteří nemají mezi cizinci žádné přátele nebo známé a kteří si myslí, že už nyní žije v ČR příliš mnoho cizinců.

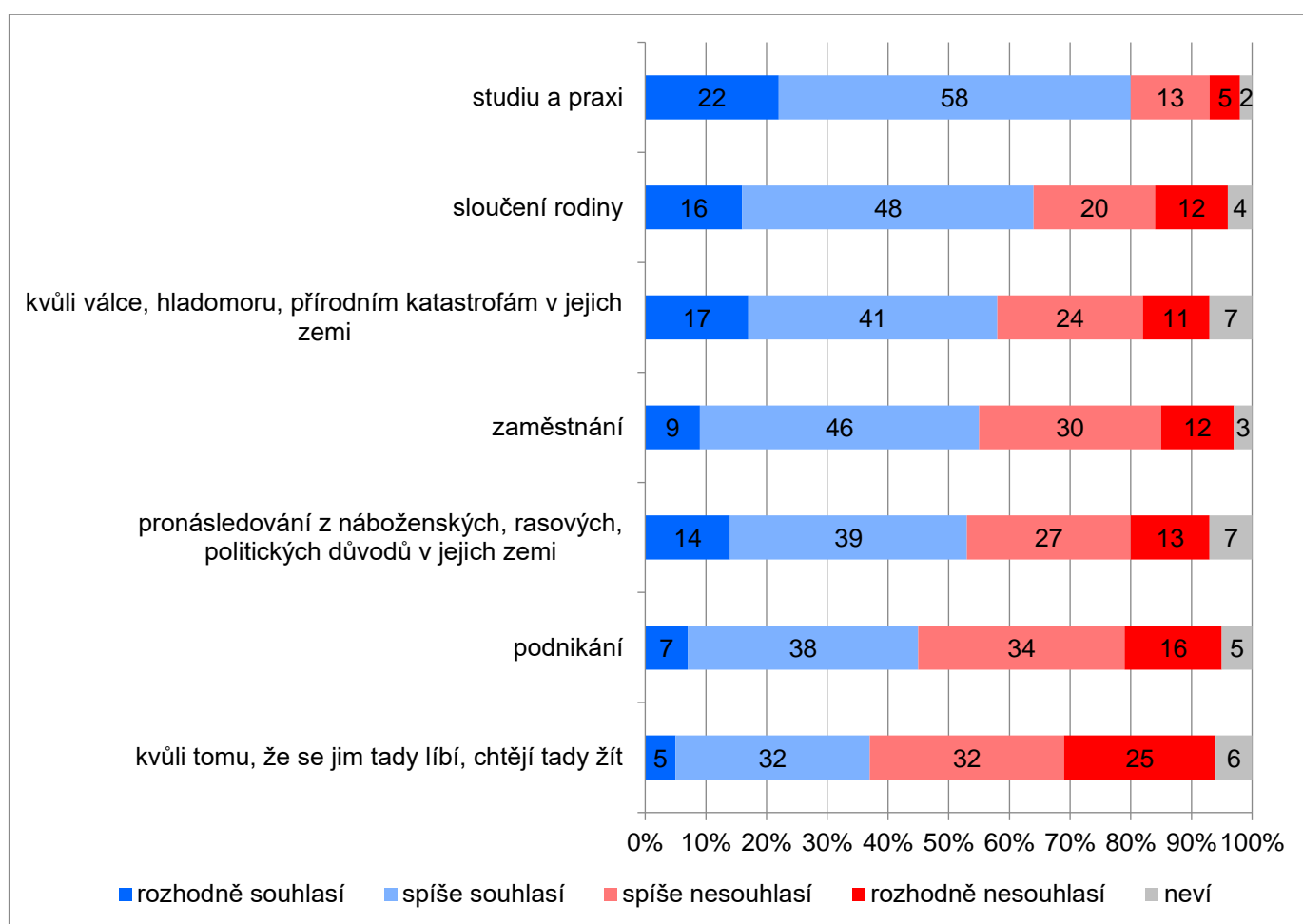
Naopak názor, že každému, kdo má v úmyslu přijít do ČR a žít zde, by to mělo být umožněno, najdeme častěji mezi lidmi s dobrou životní úrovní, těmi, kdo hlásají spokojenost se životem, volíci TOP 09 či ODS, lidmi, kteří mají mezi cizinci přátele či známé, a dotázanými, kteří uvedli, že cizinců v současnosti žije v ČR přiměřené množství, resp. příliš málo.

⁴ Znění otázky: „Domníváte se, že každému, kdo má v úmyslu přijít do České republiky a žít zde, by to mělo být umožněno?“ Varianty odpovědí: rozhodně ano, spíše ano, spíše ne, rozhodně ne.

Další otázka se zaměřila na přijatelnost různých důvodů pro přijímání imigrantů z pohledu české veřejnosti (viz graf 3). Jako nejpřijatelnější důvody pro přijímání cizinců k pobytu v ČR se ukazují být studium a praxe (80 % *rozhodně + spíše souhlasí*) a sloučení rodiny (64 %). Necelé tři pětiny českých občanů souhlasí i s přijímáním imigrantů kvůli válce, hladomoru nebo přírodním katastrofám v jejich zemi (58 %). Nadpoloviční většina respondentů vyjádřila ještě souhlas s přijímáním imigrantů z důvodu zaměstnání (55 %) a kvůli pronásledování z náboženských, rasových, či politických důvodů (53 %).

S umožněním pobytu cizinců za účelem podnikání již dotázaní spíše nesouhlasí (souhlas vyslovilo 45 % respondentů, nesouhlas 50 %). Jako nejméně přijatelný důvod se respondentům jeví to, že se v naší zemi cizincům prostě líbí a chtějí tady žít. Souhlas s umožněním pobytu z tohoto důvodu vyjádřilo 37 % dotázaných, nesouhlas pak vyslovilo 57 % českých občanů.

Graf 3: Umožnit pobyt cizincům kvůli následujícím důvodům⁵

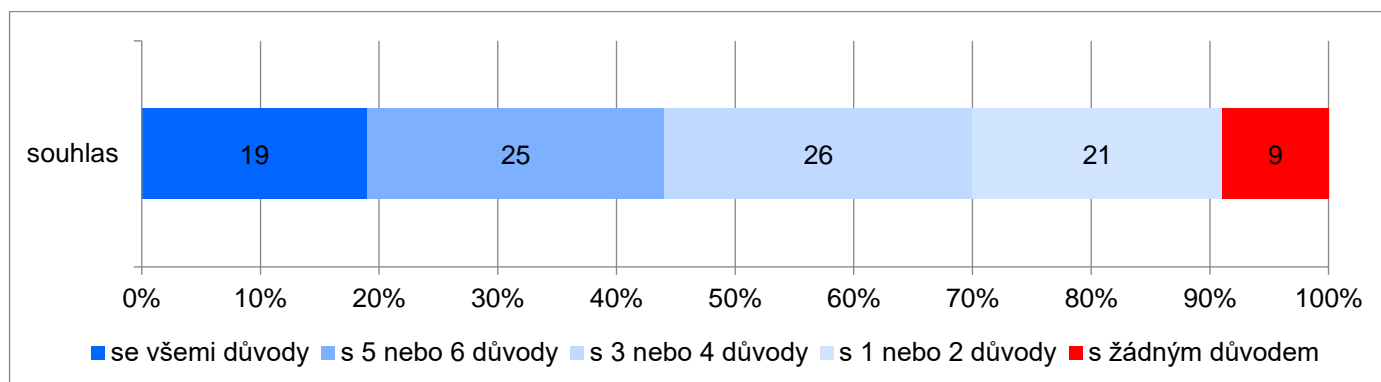

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 3. – 15. 3. 2018, 1061 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Při analýze jsme všechny zkoumané důvody shrnuli dohromady a prozkoumali je z hlediska toho, v kolika případech respondenti s přijetím cizinců v ČR z uvedených důvodů souhlasili (viz graf 4). Necelá desetina českých občanů (9 %) by nesouhlasila s přijetím cizinců k pobytu v ČR z žádného z důvodů uváděných v grafu 3. Naopak téměř pětina respondentů (19 %) uvedla, že by souhlasila s umožněním pobytu cizinců v ČR ze všech sedmi nabízených důvodů.

⁵ Znění otázky: „Souhlasíte či nesouhlasíte s tím, aby Česká republika umožňovala pobyt cizincům kvůli: a) sloučení rodiny, b) podnikání, c) zaměstnání, d) kvůli tomu, že se jim tady líbí, chtějí tady žít, e) studiu a praxi, f) pronásledování ve své zemi z náboženských, rasových, politických a podobných důvodů, g) kvůli válce, hladomoru, přírodním katastrofám v jejich zemi?“ Varianty odpovědí: rozhodně souhlasí, spíše souhlasí, spíše nesouhlasí, rozhodně nesouhlasí.

Graf 4: Počet důvodů k umožnění pobytu cizinců v ČR, se kterými respondenti souhlasí (v %)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 3. – 15. 3. 2018, 1061 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Jak ukazují údaje v tabulce 2, ve srovnání s předešlým šetřením z března 2017 došlo u řady sledovaných položek k významným změnám. Stejně jako mezi lety 2016 a 2017 i mezi lety 2017 a 2018 byla nejvýznamnější změna u vnímání *zaměstnání* jako důvodu pro umožnění pobytu cizinců v ČR, přičemž i nyní došlo k nárůstu souhlasných odpovědí a to o 7 procentních bodů (a naopak k poklesu nesouhlasných odpovědí o 5 procentních bodů), čímž tento důvod letos přeskočil důvod *pronásledování z náboženských, rasových či politických důvodů v jejich zemi*, u kterého nepozorujeme žádnou výraznou změnu. Více vstřícní než před rokem jsou čeští občané dále k umožnění pobytu cizinců kvůli *studiu/praxi* (nárůst o 4 procentní body) či *kvůli tomu, že se jim tady líbí a chtějí tady žít* (nárůst souhlasných odpovědí o 5 procentních bodů). Zmínit je také třeba relativní nárůst (o 4 procentní body) nesouhlasících oproti roku 2017 s umožněním pobytu *kvůli válce, hladomoru a přírodním katastrofám*. Ostatní změny jsou statisticky nevýznamné.

Tabulka 2: Souhlas/nesouhlas s umožněním pobytu cizincům kvůli následujícím důvodům – časové srovnání

	5/07	3/09	3/11	3/12	3/13	3/14	2/15	10/15	3/16	3/17	3/18
studium a praxe	86/11	86/10	87/10	86/11	86/11	85/13	82/15	63/33	72/24	76/21	80/18
sloučení rodiny	78/18	79/15	83/13	85/11	85/12	84/12	78/17	53/42	63/31	65/29	64/32
kvůli válce, hladomoru, přírodním katastrofám v jejich zemi	-	-	-	77/17	77/17	74/19	66/27	57/36	56/36	61/31	58/35
zaměstnání pronásledování	53/43	49/45	45/50	49/47	48/48	47/48	39/57	29/68	39/56	48/47	55/42
z náboženských, rasových, politických důvodů v jejich zemi	-	-	-	70/21	71/22	69/23	55/37	46/46	47/44	53/39	53/40
podnikání*	40/50	41/48	44/49	53/40	56/38	54/40	43/50	32/64	39/56	42/50	45/50
kvůli tomu, že se jim tady líbí, chtějí tady žít	-	-	-	48/44	45/47	47/44	35/56	24/69	28/64	32/59	37/57

Pozn.: Údaje v tabulce představují součty procentních podílů *rozhodně souhlasí + spíše souhlasí* a *spíše nesouhlasí + rozhodně nesouhlasí*. Dopočet do 100 % u každé dvojice čísel tvoří odpovědi *nevím*.

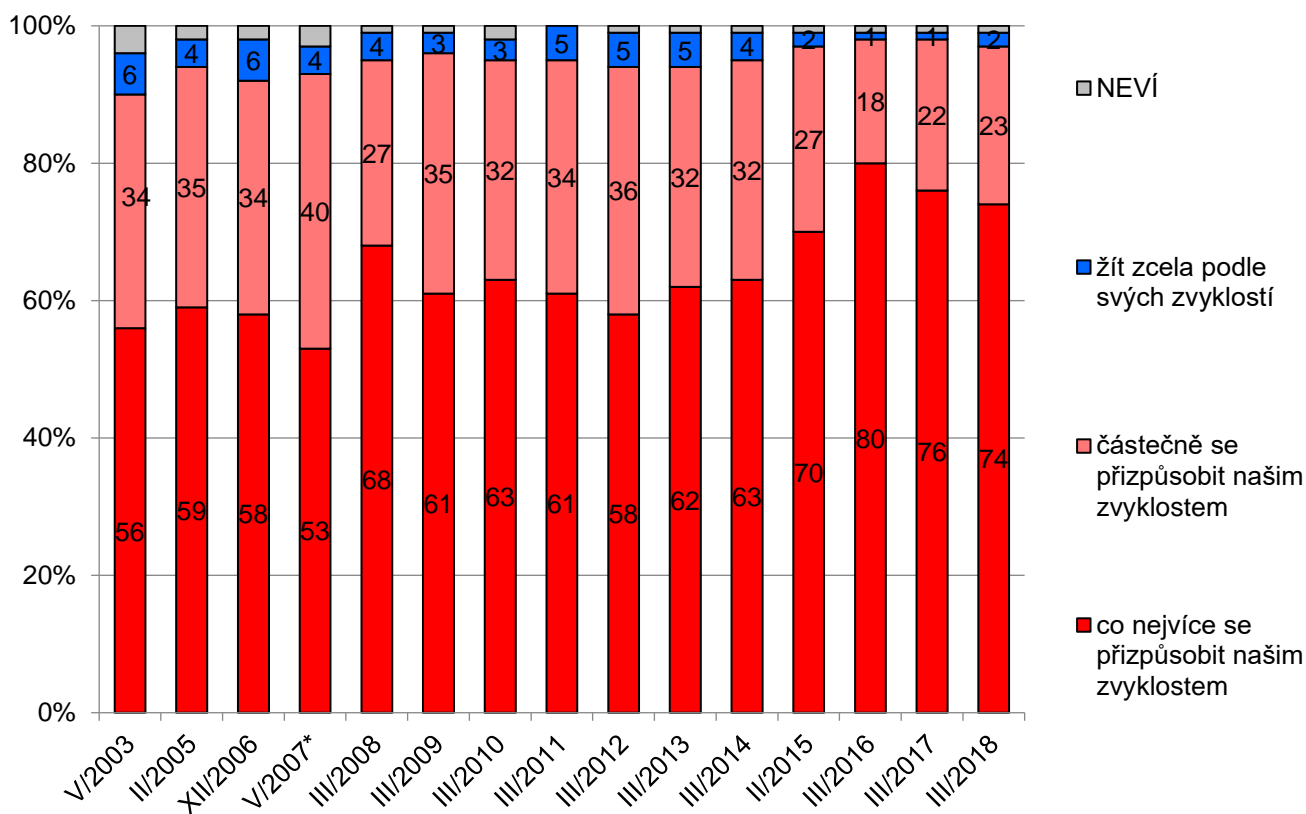
*V letech 2007 – 2011 bylo znění položky *podnikání na živnostenský list*.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 3. – 15. 3. 2018, 1061 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

V březnovém výzkumu jsme se dále zajímali o to, zda by se cizinci dlouhodobě nebo trvale žijící v ČR měli nebo neměli přizpůsobit našim životním zvyklostem (viz graf 5). Téměř tři čtvrtiny českých občanů (74 %) zastávají názor, že cizinci by se měli *co nejvíce přizpůsobit našim zvyklostem*, o nutnosti *částečného přizpůsobení* je přesvědčeno 23 % občanů a pouhá 2 % obyvatel ČR míní, že cizinci by měli mít možnost *žít zde zcela podle svých zvyklostí*.

V porovnání s přecházejícím výzkumem z března 2017 nedošlo u této otázky k žádné výrazné změně v přesvědčení občanů. A ačkoliv se zdá (alespoň dle signifikantního poklesu mezi lety 2016 a 2017), že po kulminaci podílu názoru – cizinci žijící u nás se mají co nejvíce přizpůsobit našim zvyklostem – v roce 2016 dochází k opětovnému poklesu podílu této kategorie, tak aktuální výsledek představuje třetí nejvyšší podíl od roku 2003. Názor, že cizincům by mělo být umožněno žít v ČR zcela dle jejich zvyklostí, zůstává po celou dobu sledování marginální.

Graf 5: Přizpůsobení se cizinců našim životním zvyklostem – časové srovnání (v %) ⁶

Pozn.: *) V roce 2007 byla otázka položena v odlišném znění: „Cizinci by se v ČR měli: co nejvíce přizpůsobit našim životním a kulturním zvyklostem; v některých věcech se přizpůsobit našim životním a kulturním zvyklostem; mít možnost žít zcela podle svých životních a kulturních zvyklostí?“

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 3. – 15. 3. 2018, 1061 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Z hlediska socioekonomických charakteristik lze říci, že lidé do 29 let méně často zastávají postoj, kdy by se cizinci měli co nejvíce přizpůsobit našim zvyklostem. Naopak, že by se cizinci měli co nejvíce přizpůsobit našim zvyklostem, deklarovali častěji dotázaní, kteří nemají mezi cizinci, jež žijí v ČR, přátele/známé, kteří soudí, že je zde cizinců v současné době příliš mnoho, a podle kterých by cizinci vůbec neměli mít možnost v ČR dlouhodobě pobývat. Žít zcela podle svých životních zvyklostí by cizincům častěji umožnili lidé s (nedokončeným) základním vzděláním, lidé, kterým připadá, že je v současnosti na území ČR příliš málo cizinců, a ti, kteří by umožnili cizincům pobývat v ČR bez omezení.

⁶ Znění otázky: „Cizinci by se v ČR podle Vás měli: co nejvíce přizpůsobit našim životním zvyklostem; částečně se přizpůsobit našim životním zvyklostem; měli by mít možnost žít zcela podle svých životních zvyklostí?“

Technické parametry výzkumu

<i>Výzkum:</i>	<i>Naše společnost, v18-03</i>
<i>Realizátor:</i>	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Projekt:</i>	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Termín terénního šetření:</i>	<i>3. - 15. 3. 2018</i>
<i>Výběr respondentů:</i>	<i>Kvótní výběr</i>
<i>Kvóty:</i>	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
<i>Zdroj dat pro kvótní výběr:</i>	<i>Český statistický úřad</i>
<i>Reprezentativita:</i>	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
<i>Počet dotázaných:</i>	<i>1061</i>
<i>Počet tazatelů:</i>	<i>230</i>
<i>Metoda sběru dat:</i>	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem- kombinace dotazování CAPI a PAPI</i>
<i>Výzkumný nástroj:</i>	<i>Standardizovaný dotazník</i>
<i>Otázky:</i>	<i>OV.44, OV.43, OV.47, OV.110, OV.186, OV.168a</i>
<i>Kód tiskové zprávy:</i>	<i>ov180411</i>
<i>Zveřejněno dne:</i>	<i>11. dubna 2018</i>
<i>Zpracoval:</i>	<i>Tomáš Krajňák</i>

Slovníček pojmů:

Kvótní výběr – napodobuje strukturu základního souboru (u nás je to obyvatelstvo České republiky starší 15 let) pomocí nastavení velikosti vybraných parametrů, tzv. kvót. Jinými slovy kvótní výběr je založen na stejném procentuálním zastoupení vybraných vlastností. Pro tvorbu kvót používáme údaje z Českého statistického úřadu. V našich výzkumech jsou stanoveny kvóty na pohlaví, věk, vzdělání, region a velikost obce. Vzorek je tedy vybrán tak, aby procentuální podíl např. mužů a žen ve vzorku odpovídal procentuálnímu podílu mužů a žen v každém kraji ČR. Podobně je zachován procentuální podíl obyvatel jednotlivých krajů ČR, občanů různých věkových kategorií, lidí s různým stupněm dosaženého vzdělání a z různých velkých obcí.

Reprezentativní výběr je takový výběr z celé populace, z jehož vlastností se dá platně usuzovat na vlastnosti celé populace. V našem případě to tedy znamená, že respondenti jsou vybráni tak, abychom zjištěné údaje mohli zobecnit na obyvatele České republiky starší 15 let.

Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM) je výzkumným oddělením Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Jeho historie sahá do roku 1946, kdy jako součást Ministerstva informací začal fungovat Československý ústav pro výzkum veřejného mínění. Současné Centrum vzniklo v roce 2001 převedením svého předchůdce (IVVM) z Českého statistického úřadu do Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Včlenění do vědecké instituce zaručuje kvalitní odborné zázemí a kredit pracoviště; jako součást akademického prostředí musí CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., splňovat veškeré nároky a dosahovat tak té nejvyšší odborné úrovně. Hlavní náplní práce oddělení je výzkumný projekt Naše společnost, v jehož rámci je prováděno deset šetření ročně. Jedná se o průzkum veřejného mínění na reprezentativním vzorku české populace od 15 let, kterého se vždy účastní přibližně 1000 respondentů. Omnibusová podoba dotazníku umožňuje pokrýt velkou šíří námětů, a do šetření jsou proto pravidelně řazena politická, ekonomická i další obecně společenská témata. Jsou využívány jak opakované otázky, které umožňují sledovat vývoj zkoumaných jevů, tak náměty nové, reagující na aktuální dění. Díky dlouhodobému a kontinuálnímu charakteru je tento vědecký projekt zkoumání veřejného mínění v České republice ojedinělý.

„Aktivita byla podpořena Strategii Akademie věd AV21 v rámci výzkumného programu "Globální konflikty a lokální souvislosti: kulturní a společenské výzvy". |